

Naučná stezka Oborou Hvězda, informační tab..č. 7 - Mokřad v nivě potoka

Na zeměkouli velké oblasti vytvářejí přechod mezi souší a vodní hladinou. Zaujímají 6% zemského povrchu a nabízejí četným živočichům a rostlinám mnohostranný životní prostor na vodní hladině, ve vodě, na dně nebo v pobřežní zóně. Bažiny, bohaté na potravu mohou vyprodukovat 8 x více zelené hmoty než průměrné pšeničné pole. Vlhké oblasti jsou na celém světě, v různých klimatických pásmech. Jsou to vlnící se rákosové bažiny, velké lesy osamělých rašeliníšť, které zároveň patří k nejvíce ohroženým prostředím.

Tam, kde se hromadí voda, tam se vytvářejí vlhké oblasti, jako je tomu na březích jezer nebo v ústí řek. Rostliny zde zarůstají volnou vodou, tím se zpomaluje proudění a dochází k sedimentaci kalu (splavenin). Vlhké oblasti, které takto vznikají se nazývají bažiny nebo močály. Rákos nebo orobinec u nás, nebo bažinné cypřiše a papyrus v jiných oblastech jsou zde převládajícími rostlinnými druhy. Dalším významným typem mokřadů jsou rašeliníště, v nichž převládá rašeliník. Rašeliníště se často tvoří v bezodtokových pánvích ve vnitrozemí, kde je dostatek srážek a malé odpařování vody.

Největší zastoupení mají rákosové bažiny mírných oblastí. Rákos je tomuto prostředí dobře přizpůsoben, snáší poměrně dobře vysoký stav vody a nové výhonky rostou rychle vzhůru, aby dosáhly nad hladinu a ke světlu. Pod vysokými a hustými porosty rákosu sice mohou růst i jiné rostliny, avšak málokteré je přerostou. Po celý rok je rákos životním prostředím s vydatným zdrojem potravy. Larvy mūr se živí listy rákosu a jiný býložravý hmyz se zavrtává listy až ke stonku. Menší létající hmyz je obětí dravců, jako jsou vážky. Nymfy vážek se vyvíjejí ve vodě a časem vylézají po stoncích rákosu, aby se zde přeměnily v dospělé vážky. Obojživelníci, jako jsou mloci a žáby se živí hmyzem, stejně jako řada ptáků.

Také volná voda nabízí potravu mnoha druhům, které nacházejí ochranu v rákosových mokřadech. Melioracemi a znečištěním se mohou vlhké oblasti velice rychle poškodit. Bažinaté oblasti, které jsou důležité pro mnohé živočišné a rostlinné druhy bývají považovány za mokré a nepřijemné pustiny a jsou ohrožovány odvodňováním .

Mokřady jako biotopy s kolísající vodní hladinou podle srážek a ročního období bývají domovem pro mnoho druhů živočichů a rostlin. Z rostlin je to především rákos a orobinec, ze živočichů v rákosinách hnízdí slípka zelenonohá, ale také lyska černá, ty mají hnízda na zemi poblíž vody. Rákosníci mají naopak hnízda postavená mezi několika stonky rákosu. Vodoměrky využívají povrchového napětí vody k pohybu po vodní hladině při shánění kořisti. Vážky stráví ve vodě v mokřadu až jeden rok života jako dravé nymfy. Pak vylézají, zakuklí se a po určité době se vylíhne dospělá vážka, která opět klade vajíčka do vody.

Právě ve zdejší mokřadu, vzniklém změnou hydrologických poměrů pod úpatím svahu je i jedna z evropsky významných lokalit č. CZ 0113001, obecně je tento systém znám pod označením NATURA 2000. Území bylo navrženo k tomuto druhu ochrany z důvodu výskytu chráněného a ohroženého druhu mlže **vrkoče útlého** (*Vertigo angustior*).

Pro obojživelníky je mokřad ideálním místem pro rozmnožování a vývoj larev (pulců).

Obojživelníci se zde vyskytují ve třech druzích, nejpočetnějším druhem je tu **skokan hnědý** (*Rana temporaria*). Dalším druhem je zde **ropucha zelená** (*Bufo viridis*), druh, který se zde vyskytuje zřídka v některých okrajových částech, nerozmnožuje se zde však. Vzácným druhem zde se vyskytujícím je **čolek obecný** (*Triturus vulgaris*). Ten se zde i když omezeně rozmnožuje, jeho vývojový cyklus oproti žábám je však delší (i přes rok), proto je i více citlivý na období, kdy dochází k vyschnutí vodních ploch. Je to druh, který v České republice patří k silně ohroženým. Z plazů zde najdeme **užovku obojkovou** (*Natrix natrix*), právě v této části okolo mokřadu.

V minulosti zde býval rybník, ten byl vedle vody ze Světličky napájen i vodou od mlýna, který byl za zdí obory. Podle rekonstrukce původních plánů byl rybník přímo pod zahradou, která byla pod letohrádkem, není ale jisto, zda k jeho realizaci vůbec došlo. Zato rybník za zdí obory poblíž mlýna je doložen na Klossově mapě z r. 1723, zbytky po rybníku nacházíme i na plánu z r. 1835. Pak rybník zanikl zcela, na jeho místě zbyla louka, poblíž byla řada let lesní školka. Na mapě z r. 1773 pak je doložen i „Ausgetroketenes Teich“ (vysychající rybník), ten byl na severozápadní straně obory u zdi, jde právě o to místo, kde byl v roce 2005 rybník obnoven. Za doby 1. republiky byla snaha rybník v louce a u zdi k mlýnu opět obnovit. Dochoval se vrstevnicový plán rybníka uprostřed louky, zachoval se i plán Jaroslava Němečka, zdejšího oborníka na zřízení rybníka na celé ploše louky dole u potoka. Obnovu rybníka navrhoval i arch. Bedřich Fierlinger v návaznosti na přeměnu Hvězdy na zábavní park.

Plocha po bývalém rybníku je dnes mokřadem, který vyžaduje specifický a citlivý způsob obhospodařování s občasným diferencovaným sekáním jen některých částí mokřadu. Na mokřad je vázána řada druhů živočichů (vč. ptáků), kteří na větší ploše mokřadu nachází i potřebný klid k životu i ke hnízdění. Tak, jak bude odrůstat zdejší olšina budou zde prováděny v olšovém porostu pobírky. Je velmi důležité mokřad zachovat, protože jde o mimořádně cenný biotop chráněný i podle předpisů Evropské unie.

Obrázky:

Rekonstrukční mapa původní vegetace

Vysvětlivky k mapě

obraz prof. MUDr. Antona Nickerla z vyobrazením mokřadu v roce 1860

Mapy z různých období: část Klossovy mapy z r. 1723

Brettschneiderova mapa z r. 1773

Mapa Hvězdy z r. 1835

Mapa Hvězdy z r. 1854-55

Mapy Hvězdy z 2. pol. 19. stol. (jen výběr)

Rákosník (asi velký),

Slípka zelenonohá

Nature trail "Oborou Hvězda":

1. [Přírodní památkový území Oborou Hvězda](#)
2. [Přírodní památkový území Oborou Hvězda](#)